

**ESTONIAN DISCUSSIONS ON
ECONOMIC POLICY**

**ESTNISCHE GESPRÄCHE ÜBER
WIRTSCHAFTSPOLITIK**

**EESTI MAJANDUSPOLIITILISED
VÄITLUSED**

MATTIMAR
ANNO 1993

Berliner
Wissenschafts-Verlag

Tähelepanuks autoritele! / Wichtige Anmerkung für Autoren! / Note for the authors!	6
---	---

Scopus`e oluline tunnustus meie teadusajakirjale / Eine bedeutende Anerkennung an unsere Wissenschaftszeitschrift durch Scopus / Important recognition from Scopus to our scientific journal (peatoimetaja / Chefredakteur / chief editor Matti Raudjärv)	7
--	---

SISUKORD / INHALTSVERZEICHNIS / CONTENTS

100 aastat eestikeelset Tartu Ülikooli Eestis (1919–2019) (Kadri Asmer)	16
100 Jahre von der Gründung der estnischsprachigen Universität Tartu in Estland (1919–2019) (von Kadri Asmer)	19
100 years of the Estonian language University of Tartu in Estonia (1919–2019) (by Kadri Asmer)	21

* * *

320 aastat Tartu Ülikooli asumisest Pärnusse (1699–1710) (Meelis Friedenthal)	22
Vor 320 Jahren zog die Universität Tartu nach Pärnu (1699–1710) (von Meelis Friedenthal)	25
320 years from the temporary relocation of the University of Tartu to Pärnu (1699–1710) (by Meelis Friedenthal)	27

Päikesekell ja Tartu Ülikool Pärnus (1699 ... 2004 ... 2019) / Sonnenuhr und Universität Tartu in Pärnu (1699 ... 2004 ... 2019) / Sundial and University of Tartu in Pärnu (1699 ... 2004 ... 2019) (Matti Raudjärv /von Matti Raudjärv /by Matti Raudjärv)	29
---	----

* * *

23. august 1989–2019 – kolmkümmend aastat Balti ketist (Matti Raudjärv)	31
23. August 1989–2019 – dreissig Jahre Baltische Kette (von Matti Raudjärv)	33
23. August 1989–2019 – thirty years from the Baltic way (by Matti Raudjärv)	36

* * *

1989. aasta teine pool – kohaliku omavalitsuse taastamise algus Eestis ja Berliini müüri langemine (Sulev Mäeltseemes)	38
Die zweite hälfte des Jahres 1989 – der Beginn der Wiederherstellung der lokalen Selbstverwaltung in Estland und der Fall der Berliner Mauer (von Sulev Mäeltseemes)	44
The second half of 1989 – beginning of the reinstatement of local governments in Estonia and the fall of the Berlin wall (by Sulev Mäeltseemes)	46

* * *

<u>Struktuuriprobleemid Euroopa Liidus. Sissejuhatavaid mõtteid hetkeolukorrast</u> (Manfred O. E. Hennies (10.09.1938–18.10.2019) ja Matti Raudjärv)	48
--	----

Strukturprobleme in der Europäischen Union. <i>Gedanken zur gegenwärtigen Situation</i> (von Manfred O. E. Hennies (10.09.1938–18.10.2019) und Matti Raudjärv)	50
Structural Problems in the European Union. <i>Introductory thoughts on the current situation</i> (by Manfred O. E. Hennies (10.09.1938–18.10.2019) and Matti Raudjärv)	52

ARTIKLID / PUBLIKATIONEN / ARTICLES

Tõnu Aavasalu, Matti Raudjärv	Ettevõtluse arengut mõjutavad tegurid Eestis (Põhja-Sakala valla näitel) ¹	55
Wolfgang Eibner	Debt relief for the EMU Countries: a Chance to Restore Europe's Power and to Stabilize the Euro	73
Klaus Schrader, Claus-Friedrich Laaser	EU-Erweiterung in Krisenzeiten? Zur Beitrittsreife Der Beitrittskandidaten vom Westbalkan	99
Karita Lepiste, Matti Raudjärv	Haldusreformi mõju avalike teenuste osutamisel Eesti väikeasulates (Jõgeva Maakonna väikeasulate näitel) ²	128
Kulno Türk, Kaupo Saue	Employee Development Through Group Coaching and Its Applications in Organisations	157

KOKKUVÕTTED / ZUSAMMENFASSUNGEN / SUMMARIES

Tõnu Aavasalu, Matti Raudjärv	Factors influencing business development in Estonia (the case of North Sakala Rural Municipality)	175
--	---	-----

^{1 2} Erandkorras, eesti lugejate-üliõpilaste soovil, on käesolev tervikartikkel CD-l eesti keeles ja kokkuvõtte ajakirja trükikoja variandis paberil, inglise keeles. Seda seepärast, et rohkem informatsiooni eeskätt eesti keelsele lugejale anda, kuna tegemist on suure osas eesti-spetsiifilise uuringuga.

As an exception, at the request of readers and students, this full paper is in Estonian on CD and the summary is published on paper media in English. This is in order to provide more information above all to readers in the Estonian language as it is largely a study specific to Estonia.

Ausnahmsweise, auf ausdrücklichen Wunsch von estnischen Lesern und Studenten, wurde der vorliegende Artikel in estnischer Sprache in voller Länge auf der CD veröffentlicht, und als Zusammenfassung in englischer Sprache in der Papierfassung der gedruckten Zeitschrift. Das vor allem deshalb, um mehr Informationen in erster Linie den estnischsprachigen Lesern zugänglich zu machen, da es sich zum größten Teil um eine für Estland spezifische Untersuchung handelt.

Wolfgang Eibner	Euroopa majandus- ja rahaliidu riikide võlakergendus: Võimalus taastada Euroopa majanduslik tugevus ja stabiliseerida euro	180
Klaus Schrader Claus-Friedrich Laaser,	EU Enlargement in Times of Crisis? Readiness for Accession of the Western Balkan Candidate Countries	189
Karita Lepiste, Matti Raudjärv	Impact of the Administrative Reform on the Provision of Public Services in Estonia (the Case of Small Settlements of the Jõgeva County)	195
Kulno Türk, Kaupo Saue	Töötajate arendamine grupicoachingu abil ja selle rakendamise tõhusus organisatsioonides	202

KROONIKA / CHRONIK / CHRONICLE

A.

Tähelepanuväärsed Eesti majandusteadlased, majandusõppejõud ja teadus-organisatsioonid

Bedeutende estnische Wirtschaftswissenschaftler, Hochschullehrer für Wirtschaft und Wissenschaftsorganisatoren

Notable Estonian economists, economic academics and scientific research organisers

Professor Elvi Ulst (23.04.1934–31.12.2017). In memoriam (Jüri Sepp) 208

Professor Elvi Ulst (23.04.1934–31.12.2017). In memoriam (Zusammenfassung) 211

Professor Elvi Ulst (23.04.1934–31.12.2017). In memoriam (Abstract) 212

A-A.

Teised meie ajakirja ja konverentsi varasemad toetajad – tähelepanuväärsed ühiskonnategelased, teadlased ning teadusorganisatsioonid

Andere frühere Unterstützer unserer Zeitschrift und Konferenz – bedeutsame Persönlichkeiten des öffentlichen Lebens, Wissenschaftler und Wissenschaftsorganisatoren

Other earlier supporters of our journal and conference – remarkable public figures, researchers and research administrators

Emeriitprofessor Dr. rer. pol. Manfred O. E. Hennies (10.09.1938–18.10.2019).

In memoriam (Matti Raudjärv) 213

Professor Emerit. Dr. rer. Pol. Manfred O. E. Hennies (10.09.1938–18.10.2019).

In memoriam (von Matti Raudjärv) 223

Professor Emerit. Dr. rer. Pol. Manfred O. E. Hennies (10.09.1938–18.10.2019).

In memoriam (by Matti Raudjärv) 233

B.

Aktuaalne nii ülikoolide õppe- kui teadustöös

Aktuelles in Unterricht und Forschung der Universitäten

Topical in both the academic and research activities of universities

B1. Tartu Ülikooli majandusteaduskond tähistas 80. aastapäeva (Toomas Haldma) ..	242
Die Fakultät für Wirtschaftswissenschaften der Universität Tartu feierte ihr 80-jähriges Jubiläum (von Toomas Haldma)	247
The School of Economics and Business Administration of the University of Tartu Celebrated Its 80th Anniversary (by Toomas Haldma)	249
Sünnipäevakonverents “Tartu Ülikooli majandusteaduskond – 80” (Matti Raudjärv)	252
B2. Jäned 2019: rahvusvaheline XXVII majanduspoliitika teaduskonverents (Matti Raudjärv)	254
Jäned 2019: die XXVII. internationale Wissenschaftskonferenz für Wirtschaftspolitik (von Matti Raudjärv) / Jäned 2019: XXVII International Scientific Conference on Economic Policy (by Matti Raudjärv)	258
B3. Saksamaal – külalisena autode suurtootja Daimler AG tütarettevõttes Mercedes-Benz (Matti Raudjärv)	260
In Deutschland – zu Besuch beim Tochterunternehmen Mercedes-Benz des grossen Autoherstellers Daimler AG (von Matti Raudjärv)	269
In Germany – visiting the Mercedes-Benz subsidiary of the large car manufacturer Daimler AG (by Matti Raudjärv)	272

C.

Majanduspoliitika teaduskonverentsid ja muud tegevused

Wissenschaftliche Konferenzen über Wirtschaftspolitik und andere Veranstaltungen

Scientific conferences on economic policy and other activities

C1. Majanduspoliitika teaduskonverentsid Eestis (1984–2019 ... 2020) / Liste der wissenschaftlichen Konferenzen über Wirtschaftspolitik in Estland (1984–2019 ... 2020) / List of scientific conferences on economic policy in Estonia (1984–2019 ... 2020)	274
C2. Loodetav tulevikuinformatsioon (2020–2027) / Die Zukunftsinformation (2020–2027) / Expected future information (2020–2027)	278

*** **

D.

Informatsioon ajakirja toimkonnalt	282
Information from the editorial team	283
Information des Redaktionsteams	284

Mattimar OÜ – usaldusväärne ettevõtte /	
Mattimar GmbH – Zuverlässiges Unternehmen /	
Mattimar Ltd – Trustworthy Enterprise	286

* * *

NB!

Järgmine, **XXVIII** majanduspoliitika teaduskonverents toimub /
 Die nächste, **XXVIII** wirtschaftspolitische Konferenz findet statt /
 The next, **XXVIII** scientific conference on economic policy will be held:

25.-27.06.2020 (Eesti-Estland-Estonia) – Jämeda:

Majanduspoliitika Euroopa Liidu riikides – aasta 2020: Tartu rahuleping – 100 / 100 aastat Eesti Vabariigi esimesest põhiseadusest (kehtis aastatel 1920–1933)

Die Wirtschaftspolitik in den EU-Mitgliedsstaaten – 2020: Friedensvertrag von Tartu – 100 / Vor 100 Jahren trat die erste Verfassung der Republik Estland in Kraft (1920–1933)

Economic Policy in the EU Member States – 2020: Peace Treaty in Tartu – 100 / 100 years from the first Constitution of the Republic of Estonia (was in effect from 1920 to 1933)

100 AASTAT EESTIKEELSET TARTU ÜLIKOOLI EESTIS (1919–2019)

1. detsembril 1919, mil Tartu rahu läbirääkimisedki polnud veel alanud, toimus Tartu Ülikooli peahoone aulas avaaktus. Ülikooli pikaajaline töötaja ja hilisem majandusnõunik Karl Laagus (1874–1954) on seda päeva meenutanud: „Väljas niiskest, jäisest udust ja sompust nõretav sügisilm. Tänavatel pori katteks pisut lumeräämet. Ülikooli hoonetel ja linna majade katustel liiguvad loiult, nagu väsinult Eesti trikolori udus vettinud voldid. Pea keskpäevani valgustatud äriakende taga siblivad ja askeldavad oma toimingutes inimesed. Rohekat kaitsevärvi „Marsi“ veoautod röögatavad ja ruttavad porist lirtsuvatel tänavatel üks sinna, teine tänna, kandes turjal võib-olla laenguid, raskeid mürske, vaenlase peletuseks eemale kohast, vanast Taaralinnast, kus uus Alma mater, Alma mater *Tartuensis* valmistub pidulikult avama oma pöue kõigile teadust ja tööd igatsejaile. /---/ Ülikooli peahoone front, koridor, aula oma antiikse kolonnaadiga upuvad rohelisuses ja viimane lühtritest säravasse valgusse.“¹

Rahvusülikool loodi küllaltki väikeses seltskonnas, mille keskmes oli Peeter Põld (1878–1930) – Eesti Vabariigi esimene haridusminister ning Tartu Ülikooli esimene kuraator. Saksakeelne õppetöö oli lõpetatud alles üks aasta varem. Emakeelne ja esmajoones eestlaste vajaduste jaoks mõeldud ülikool alustas tegevust õppejõudude, õppematerjalide ja -tarvete puuduses ning vaid mõnesaja üliõpilasega. Lisaks oli suur osa raamatukogudest ja laborite seadmetest evakueeritud Venemaale.² 1919. aasta suvel loodud ülikooli ajutise nõukogu laual olid praktiliste murede lahendamise kõrval ka rida sisulisi küsimusi alates ülikooli struktuuri loomisest, teadustöötajate leidmisest kuni ülikooli põhimõtete sõnastamiseni. Ühes aga oldi kindlad – ülikooli ametlikuks keeleks on ja jääb eesti keel.³ See otsus oli kõigutamatu. Eestlaste roll ja positsioon manifesteeriti nii ülikooli asutamise põhimõtetes kui ka 1925. aastal vastuvõetud Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli seaduses. Nii ühes kui teises olid prioriteediks rahvusliku ülikooli kujundamine, mis esmajoones jälgiks eestlaste vajadusi ning valmistaks ette eesti keelt kõnelevaid ja kõrgharitud noori tööks ühiskonna teenistuses.

Rahvusülikooli algusaastatel olid mitmedki kohad täitmata, kuhu polnud eestisoost professorit leida. Viimane ei tähenda, et teadustöötajate seas oleks rahvuslikust enesemääratlusest lähtuvalt tehtud väljalõikeid, vastupidi, teadustöö seisukohast ei saa olla prioriteediks teaduskateedri etniline päritolu. Küsimus oli lihtsalt keele oskuses ja vajaduses arendada just eestikeelset teaduskeelt ja terminoloogiat. Sellest tingituna peeti kõige sobivamates välisõppejõududeks soomlasi. „Sugulasrahva esindajaina olid neil parimad eeldused õpetada eesti keelt ja eesti keeles. Lisaks usuti, et nad mõistavad kõige

¹ Karl Laagus, *Mälestusi Tartu ülikoolist. 1900–1944*, koostanud Sergei Issakov, Hillar Palamets. Tallinn: Olion, 1992, lk 220–221.

² Timo Rui, Rahvusvaheline ülikool, eesti üliõpilased. *Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi XXXIII*. Tartu: 2004, lk 11.

³ Helmut Piirimäe, Tartu Ülikooli avamine Eesti rahvusülikoolina. *Universitas Tartuensis 1632–2007*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007, lk 289.

paremini eesti ülikooli erijooni ja -vajadusi.⁴ 1920. aastal oli ülikoolis ametis 73 teadustöötajat (professorid ja dotsendid), kellest 31 olid eestlased.⁵ Otsus kaasata ja hoida välisõppejõude andis ülikoolile vajaliku teaduspotsentsiaali, et koolitada välja järgmise põlvkonna teadlaskonda ning sedakorda juba eestisoost. 2018. aastal ehk pea sada aastat hiljem oli Tartu Ülikoolis 1517 akadeemilist töötajat, kellest 187 olid välisõppejõud ja -teadustöötajad.⁶

Võib julgelt öelda, et läbi saja aasta on ülikooli prioriteediks olnud Eesti ühiskond ja sellest tulenevalt ka eestikeelse teaduskeele edendamine ja eestlaste kultuuripärandi uurimine, säilitamine ja tutvustamine kogu maailmale. Selle kõrval on Tartu Ülikool tõusnud rahvusvaheliseks ülikooliks ja oluliseks partneriks rahvusvahelises teaduskoostöös. Tegutsemine üheaegselt nii kõrgtasemelise rahvusvahelise kui rahvusülikoolina on võimalik, sest saja aasta jooksul on suudetud säilitada oma keel ja rahvus ning loomupärane vajadus seda hoida. Ideaalid, millest ajendatuna sündis Eesti rahvusülikool, püsivad ka täna.

2019./2020. õppeaasta on Tartu Ülikoolis pühendatud rahvusülikooli sajanda aastapäeva suurejoonelisele tähistamisele. Selle taustal ilmuvad raamatud, valmivad näitused ja toimuvad konverentsid. Juubeliaasta on andnud põhjust vaadata uuesti minevikku, hinnata ülikooli valdkondade kujunemislugu ja arengusuundi, kuid sama palju on selle taustal tõstetud küsimusi tuleviku kohta. „Rahvusülikool 100“ egijdi all restaureeriti 1932. aastal loodud Theodor Lutsu dokumentaalfilm „Alma mater Tartuensis“, mis algselt valmis Tartu Ülikooli 300. aastapäevaks. Kaadritel on rida toonaseid ülikooli juhte ja akadeemilisi töötajaid, alates rektoritest Heinrich Koppelist (1863–1944, rektor aastatel 1920–1928) ja Johan Kõpust (1874–1970, rektor aastatel 1928–1937) ning õppejõududest näiteks õigusteadlane Jüri Uluots (1890–1945), arst Ludvig Puusepp (1875–1942), ajaloolane Hans Kruus (1891–1976) jt. Samuti on ekraanil toonastel juubelpidustustel osalenud riigivanem Jaan Teemant (1872–1941), välisminister Jaan Tõnisson (1868–1941), aukülasena Rootsi kroonprints Gustaf Adolf (1906–1947).

2019. aasta suvel osales ülikool Arvamusfestivalil Paines, kus ühele lavale koondus kolm osalist: Tartu Ülikool, Eesti Rahvusringhääling ja „Eesti Vabariik 100“ meeskond. Eesmärk oli arutleda Eesti tuleviku üle ja kutsuda üles teadmispõhisele lähenemisele ühiskonna jaoks oluliste teemade käsitlemisel. Tartu Ülikooli ja Eesti Rahvusringhäälingu koostööna valmis Arvamusfestivalil kõlanud teemadel intervjuusaade „Tuleviku mitu nägu“. Samuti jõudis sügiskuudel Eesti Televisiooni ekraanile 12-osaline saatesari „Rahvusülikooli sajand“, mis asetab rahvusülikooli loo laiemale foonile ning hindab ülikooli ja kõrghariduse mõju laiemalt.

Aasta kõrghetk saabus novembris, mil muuhulgas esitleti „Rahvusülikool 100“ mälestusmünti (kaheeurose münti emiteeris Eesti Pank) ja postmarki (Eesti Post), TÜ

⁴ Timo Rui, Rahvusvaheline ülikool, eesti üliõpilased. *Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi XXXIII*. Tartu: 2004, lk 13.

⁵ Helmut Piirimäe, Tartu Ülikooli avamine Eesti rahvusülikoolina. *Universitas Tartuensis 1632–2007*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007, lk 294.

⁶ *Tartu Ülikooli statistika*. [<https://statistika.ut.ee/ut/>] 29.08.2019

muuseumi Morgensterni saalis avati ülikooli ajaloo püsinäitus „Minu elu ülikool“. Juubelipidustuste nädalavahetusel toimus Tartus Vanemuise kontserdimajas helilooja Pärt Uusbergi (sünd 1986) loodud suurvormi „...ja tuulelaeval valgusest on aerud...“ esmaettekanne. Segakoorile ja sümfoniaorkestrile kirjutatud teos on inspireeritud Kristian Jaak Petersoni (1801–1822) ja Uku Masingu tekstidest. Märginen on, et Peterson asus ülikooli usu- ja filosoofiateaduskonda õppima täpselt kakssada aastat tagasi ehk 1819 ning 2019. aastal täitub Masingu 110. sünniaastapäev.

Kontserdile järgnes traditsiooniline tõrvikurongkäik ning toomkiriku tornidel etendus valgusmäng „Tartu vaim“, mis jutustas eestlaste loo erakordsel moel ja läbi kaasaegse tehnoloogia võimaluste, sidudes heli, valguse ja animatsiooni. Traditsioonide ja innovaatsuse sümbioosist oli kantud ka suurejooneline piduõhtu „Tuleviku juured“ Eesti Rahva Muuseumis. 1. detsember oli Tartu Ülikoolis erilisest meeolust kantud päev, kus pidulikkus oli vaashoitum ja rohkem sissepoole suunatud. Toimus aastapäeva jumalateenistus Tartu Jaani kirikus ning seejärel traditsiooniline aktus peahoone aual. Aktus, mis oli inspireeritud päevast sada aastat tagasi, kuid kus kõneldi esmajoones rohkem tänasest ja tulevikust. Audoktorid ja uue põlvkonna doktorid said promoveeritud ning ülikool alustas ametlikult oma järgmist sajandit.

Tartus, august-oktoober 2019

Kadri Asmer

kunstiajaloolane ja „Rahvusülikool 100“ projektijuht

100 JAHRE VON DER GRÜNDUNG DER ESTNISCHSPRACHIGEN UNIVERSITÄT TARTU IN ESTLAND (1919–2019)

Am 1. Dezember 1919 erfolgte in der Aula im Hauptgebäude der Universität Tartu (dt. Dorpat) der Eröffnungsaktus – die Nationaluniversität Estlands nahm den Betrieb auf. Die estnischsprachige Universität wurde von einem verhältnismäßig kleinen Kreis geschaffen, in dessen Mittelpunkt Peeter Pöld (1878–1930) stand – der erste Bildungsminister der Republik Estland sowie der erste Kurator der Universität Tartu. Diese estnischsprachige Universität nahm ihre Tätigkeit mit einem Mangel an Lehrkräften, Lehrmaterialien und Lehrmitteln und mit nur einigen hundert Studenten auf. Weiterhin war ein großer Teil der Bibliothek und der Laboreinrichtungen nach Russland evakuiert worden.¹

In den Anfangsjahren der Nationaluniversität fehlte es an ausreichend Professoren estnischer Herkunft. Dadurch bedingt wurden gerade Finnen für die am besten geeigneten ausländischen Lehrkräfte gehalten, denn als Vertreter eines verwandten Volks verfügten sie über die besten Voraussetzungen Estnisch zu erlernen und in dieser Sprache zu unterrichten. Die Entscheidung, ausländische Hochschullehrer einzusetzen und zu halten, verschaffte der Universität das notwendige wissenschaftliche Potential, um die nächste Generation von Wissenschaftlern auszubilden. Im Jahr 1920 waren 73 Wissenschaftler (Professoren und Dozenten) im Amt, davon stellten Esten 31.² Laut der Statistik vom Jahr 2018, also fast ein Jahrhundert später, verfügt die Universität Tartu über 1517 akademische Mitarbeiter, von denen 187 ausländische Lehrkräfte sind.³

Das Unterrichtsjahr 2019/2020 an der Universität Tartu ist dem hundertjährigen Jubiläum als Nationaluniversität gewidmet. Vor diesem Hintergrund erscheinen Bücher, werden Ausstellungen erstellt und es erfolgen Konferenzen. Der Höhepunkt dieses Jahres fand im November statt, dann wurden die Gedenkmünze und die Briefmarke „Nationaluniversität 100“ vorgestellt, im Universitätsmuseum wurde die beständige Ausstellung zur Universitätsgeschichte eröffnet „Meine Lebensuniversität“. Am Wochenende der Jubiläumsfeierlichkeiten erfolgte in Tartu im Konzerthaus Vanemuine die Erstaufführung des großformatigen Werks des Komponisten Pärt Uusberg „...und das Windschiff hat Ruder aus Licht...“, es fand ein traditioneller Fackelumzug statt sowie auf dem Domberg das Lichtspiel „Der Geist Tartus“. Von der Symbiose der Traditionen und der Innovation war der groß angelegte feierliche Abend „Die Wurzeln der Zukunft“ im Estnischen Nationalmuseum getragen. Der 1. Dezember 2019 war an der Universität Tartu ein von einer besonderen Stimmung geprägter Tag, an dem das

¹ Timo Rui. Rahvusvaheline ülikool, eesti üliõpilased, *Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi XXXIII*. Tartu: 2004, S. 11.

² Helmut Piirimäe. Tartu Ülikooli avamine Eesti rahvusülikoolina, *Universitas Tartuensis 1632–2007*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007, lk. 294.

³ *Statistik der Universität Tartu*. [<https://statistika.ut.ee/ut/>] 29.08.2019.

Feierliche zurückhaltender und eher auf das Innere gerichtet war. Es erfolgte der Gottesdienst des Jahrestages in der Tartuer Johanneskirche und ein feierlicher Aktus in der Aula des Hauptgebäudes.

Tartu, August – Oktober 2019

Kadri Asmer
Kunsthistorikerin und Projektleiterin
von „Nationaluniversität 100“

100 YEARS OF THE ESTONIAN LANGUAGE UNIVERSITY OF TARTU IN ESTONIA (1919–2019)

On Monday, 1st December 1919 the university opened its doors for the first time as the University of Tartu of the Republic of Estonia. Estonia's national university was created by a rather small assembly that evolved around Peeter Põld (1878–1930) – the first curator of the university as well as the first Minister of Education for the Republic of Estonia. Although there were no more than 200 students, the Estonian-speaking university started out with a lack of lecturers, study materials and supplies. On top of everything else a significant proportion of the library's collection had been moved out to Russia. The same had happened to laboratory equipment.

It was during the early years when, due to shortage of professors of Estonian origin, Finns were considered the most attractive foreign professors to teach here. It was the Finno-Ugric background with similarities in languages that made them attractive in the first place. But the decision to incorporate and retain foreign professors had another advantage – the university obtained knowledge-based potential to train the next generation of the scientific community. In 1920, there were 73 researchers (professors and assistant professors) employed, of which 31 were Estonians. By 2018, approximately one hundred years later, there are 1,517 academic staff members, of whom 187 are of foreign origin.

The academic year of 2019/2020 is dedicated to the 100th birthday of Estonia's national university, for which a row of books is published, in addition to the organising of several special exhibitions and conferences. The culmination arrived in November when the University of Tartu Museum opened its new permanent exhibition "The University of Our Lives" along with the presentation of a commemorative coin and postage stamp issued to mark the anniversary of Estonia's national university. The anniversary weekend included the premiere of the large-scale composition for mixed choir and symphony orchestra, "...windship with oars of light..." by composer Pärt Uusberg in the Vanemuise Concert Hall; traditional torchlight procession; light show "The Spirit of Tartu" in the cathedral ruins at Toome Hill; and, an anniversary ball "Roots of the Future" at the Estonian National Museum. The weekend concluded in more moderate but noble tones on Sunday, 1st December with an anniversary service in St John's Church after which a public ceremony was held in the University of Tartu's assembly hall.

Tartu, August–October 2019

Kadri Asmer
Art Historian and
Project Manager of Estonia's National University 100

320 AASTAT TARTU ÜLIKOOLI ASUMISEST PÄRNUSSE (1699–1710)

Tartu ülikooli kolimine Pärnusse toimus 1699. aasta augustis ja pidulik Academia Gustavo-Carolina avaaktus peeti uues kohas 28. augustil. See kolimine ei toimunud juhuslikult ning kolimise asjaolusid võib lugeda nii ülikooli senati protokollidest kui spetsiaalselt Pärnu inauguratsiooniaktusega seotud tükistest. Avaaktust kirjeldav raamat anti välja hoolika kaalumise ja ettevalmistustöö tulemusena Pärnu Akadeemias mõned aastad pärast pidulikku avaaktust. Sellesse trükisesse on koondatud kantsler Erik Dahlbergi lühike kõne, seejärel rektor ja ajalooprofessor Sveno Cameeni vastus sellele, millele järgnes tema poolt peetud kõne auditooriumile. Trükis annab ülevaate ka sellest, kuidas siirduti protsessioonis äkitselt pilve tagant välja tulnud päikese paistel, oboehelide ja rahva hõiskamise saatel kirikusse ja kuidas seal kreeka ja idakeelte professor Daniel Ebehard pidas kantslist teemakohase jutluse. On teada, et selle inauguratsiooni tähistava raamatukese väljaandmisel sooviti kindlasti publitseerida ka jutlus, aga paraku ei õnnestunud jutluse teksti asjaosalistel hankida ja nii jäi see trükisest välja. Kirikust siirdus protsessioon linna suurte pronksist kaitsekahurite saluudi saatel krahvi majja, kus peeti suurejooneline pidusöök. Raamatukeses on sees ka järgmisel ja ülejärgmisel päeval peetud kõned, vastavalt teoloogiaprofessor Gabriel Skragge ja teoreetilise filosoofia professor Daniel Sacroviuse poolt. Kuna Pärnusse kolimise asjaolusid on Helmut Piirimäe mitmel pool juba käsitletud ning Sveno Cameeni kõne on samuti koos Kristi Viidingu kommentaaridega juba publitseeritud,¹ siis olen alljärgnevat märkused teinud tuginedes nende teoste ja lisaks veel Sveno Cameeni disputatsioonile reisimisest ja Gabriel Skragge kõnele, mida on mõnevõrra vähem käsitletud.

Akadeemiline kolimine oli sellel ajal tavaline nähtus, sageli reisisisid õpetlased ühest ülikoolist teise ning tööpoolest polnud harv ka tervete akadeemiate kolimine. Seda eelkõige sõdade, aga ka religioosste ja poliitiliste olukordade sunnil. Akadeemilisele rändele pühendati disputatsioone ja kõnesid paljudes ülikoolides ning arenes välja omaette žanr – apodeemiline kirjandus, mis käsitles reisimist, selle ohte ja kasulikkust.² Vaadeldes Tartu ülikooli kolimist Pärnusse, siis hakkab silma, et seda käsitleti samuti selle žanri mõistete abil. Kõnekuusti professor Michael Dau pühendas kolimisele akadeemilise hüvastijätukõne „Teadmiste rändest“ (*De migratione literarum*), mis paraku ei ole (teadaolevalt) säilinud ja akadeemiliste avapidustuste raames peeti Pärnus ka disputatsioon „Arukas reisija, lühidalt visandatud“ (*Prudens peregrinator, breviter delineatus*). Disputatsiooni esimene tees algab sõnadega „see inimene ei juhtu kunagi

¹ *Academia Gustavo-Carolina inauguratsiooniaktus, mis peeti Pärnus 28. augustikuu päeval 1699. aastal*, kommenteerinud Kristi Viiding ja Helmut Piirimäe, tõlkinud Kristi Viiding (Pärnu: Tartu Ülikool, 1999); Helmut Piirimäe, *Ülikoolilinn Pärnu = Pärnu – the university town* (Tartu: Tartu Ülikool, 1999), samuti ka Georg von Rauch, *Die Universität Dorpat und das Eindringen der frühen Aufklärung in Livland, 1690–1710*, Schriftenreihe Schweden und Nordeuropa, H. 5 (Essen: Essener Verlagsanstalt, 1943).

² Vt Kristi Viiding, „Arukast reisimisest. Kolm reisimetoodilist traktaati 17. sajandi Eesti kirjanduses,“ *Läänemere provintside arenguperspektiivid Rootsi suurriigis 16./17. sajandil*, 2, toim Enn Küng (Tartu: Eesti Ajalooarhiiv, 2006), 7–49.

millegi imelise peale, kes kogu aeg sedasama põldu künnab, ühtsami niitu kastab ja niidab“. See lause võib käia nii kulunud teemade käsitlemise, kui ka ühes kohas õppimise kohta. Suurele osale professoritest oli kolimine Pärnusse kannatamatult oodatud sündmus ja loodeti, et alles nüüd saab akadeemia korralikult arenema hakata.

Akadeemia kolimisele pühendatud sõnavõttudes tuleb selgelt välja, et Tartu ülikooli Pärnusse viimine ei kerkinud esimesena üles mitte 17. sajandi lõpus, vaid selle üle oli arutatud juba peaaegu ülikooli rajamisest alates. Kõigist tekstidest paistab silma ka asjaolu, et 1656–1658 toimunud Vene-Rootsi sõda mõjus ülikoolile Tartus laastavalt. Professorid ja üliõpilased põgenesid pärast Tartu vallutamist Vene vägede poolt 1656. aastal Tallinna, kuid seal ei õnnestunud akadeemia tegevust kuigivõrd jätkata ja mõne aasta möödudes hääbus akadeemia täiesti. Tartu linn jäi aga pärast sõda väga viletsasse olukorda, akadeemia hoone oli hävinenud, majad lagunenud. Oli üldse küsimärgi all, kas on mõtet ülikooli uuesti Tartus taasavada ning Pärnu kandidatuur oli juba siis väga tõsiselt arutusel. Tartu raad ja bürgermeistrid tegutsesid aga aktiivselt selle nimel, et ülikool jääks ikkagi Tartusse, sest linn sai aru, et ülikool toob piirkonnale kasu ja ka kodanikkond soovis, et ülikool peaks olema Tartus. Lõpuks ja suuresti põhjusel, et ülikool oli enne seal olnud, akadeemia taasavati siiski 1690. aastal Tartus. Ometigi juba „kohe“ – nagu ütleb Gabriel Skragge – hakati arutama küsimust, et kas poleks mõttekam kolida ülikool Pärnusse, millel on parem ühendus Rootsiaga ja mis asub ka Vene piirist kaugemal. Just viimane argument oli oluline, et ülikool pöördus kuninga poole ja esitati selgitus, et tänu ebasoodsale positsioonile ei soovi osad inimesed üldse Tartusse kohalegi tulla ning selle tõttu kiratseb ülikooli tegevus. Samuti oli ei soovinud Tallinna ja Riia päritolu tudengid Tartusse õppima tulla ning eelistasid õppeasutusi Saksamaal. Põhjuseks sellele võis olla siiski ka asjaolu, et enamuse professoritest olid ülikoolis rootslased ja kohalik saksa rüütelkond kaebas ägedalt rootsistamise poliitika vastu, mille tagajärjel oli neil tunne „et kümne aasta pärast ei ole siin enam ainustki sakslast alles“. Niisiis ebasoodne asukoht Vene piiri lähedal ei olnud ainukeseks põhjuseks, mis ülikool 1690ndatel ei hakanud tegutsema sellise hooga nagu 1630ndatel. Seda ilmsetab ka ülikoolis kaitstud disputatsioonide arv, mis 1690ndtel on oluliselt väiksem kui varasemal perioodil.

Skragge väidab oma akadeemia avaaktuse kõnes, et otsus Pärnusse kolimiseks tehtigi varakult ära, kuid Karl XI surma tõttu ei jõutud seda ellu viima hakata ja alles järgmise kuninga Karl XII ajal ning Erik Dahlbergi juhatamisel sai mõte teoks. Tõepoolest olid juba 1697. aasa sügiseks plaanid tehtud, et ülikool Pärnusse kolida. Pärnus oli selleks puhuks korda seatud vana kindlustushoone ja vastavalt Dahlbergi korraldusele pidi sinna ehitatama ka kellatorn, sest ülikoolil oli tingimata vaja täpsemat ajaarvamise pidamist kui kirikukellade järgi. Sealjuures soovisid professorid, et Pärnus oleks olemas ka eraldi saal anatoomiliseks õppeks, observatoorium, matemaatiline peegel ja botaanikaaed. Tartus ei olnud õnnestunud hoolimata soovidest botaanikaaeda luua, sest kõik selleks välja pakutud kohad olid kas liiga kaugel, või võimatud selle tõttu, et segasid sõjaväge Tartu fortifikatsioonidele ligipääsemisel. Oluliseks pidasid professorid ka Pärnu uude ülikoolihoonesse korraliku sissepääsu loomist, mis lisaks pidulikkust ja väärikust. Väärikus ja pidulikkus olid selle aja ühiskonnas olulised ning professoritele tuli seega kindlasti ebameeldiva üllatusena, et kuningas andis teada, et ülikooli avamine Pärnus tuleb teha ilma suuremate tseremooniatega, sest tegemist ei ole õieti uue ülikooli

avamisega vaid olemasoleva üleviimisega ühest kohast teise. Tõepoolest säilitas ülikool Pärnus alguses isegi oma nime (*Academia Gustavo-Carolina*) ja alles mõne aja pärast ilmus kasutusse uus nimetus *Academia Pernaviensis*. Selle nime all aga oli võimalik ülikooli tegevust jätkata vaid 1710 aastani – alanud Põhjasõja tõttu oli ülikooli olukord Pärnus veel halvem kui Tartus. Teoloogiaprofessor Ingemund Brömsi kirjutab 1705. aastal, et Pärnus oli sel ajal vaid 7 üliõpilast, üks vähem kui professoreid, linn oli räpane ja „hunddyr“³. On siiski tähelepanuväärne, et hoolimata sõjast ja majanduslikust kitsikusest jätkas ülikool tegevust, õppejõududele maksti palka, ülikools kaitsti disputatsioone, peeti kõnesid, üliõpilased promoveerusid ja toimusid akadeemilised vaidlused.

Tartus, august-september 2019

Meelis Friedenthal

Tartu Ülikooli raamatukogu vanemteadur

³ Seda sõna võib tõlkida eesti keelde kui „sigakallis“. Tänan Kristiina Savinit tõlkimisalase konsultatsiooni eest.

VOR 320 JAHREN ZOG DIE UNIVERSITÄT TARTU NACH PÄRNU (1699–1710)

Der Umzug der Universität Tartu nach Pärnu erfolgte im August des Jahres 1699 und der feierliche Eröffnungsakt der Academia Gustavo-Carolina am neuen Sitz fand am 28. August statt. Über die Umstände der fraglichen Übersiedlung, die nicht zufällig zustande kam, kann man sowohl in den Senatsprotokollen der Universität wie auch in den speziell anlässlich des Inaugurationsaktes in Pärnu herausgegebenen Druck-Erzeugnissen lesen.

Die akademische Umsiedlung war in damaliger Zeit nicht ungewöhnlich, oft reisten die Gelehrten aus einer Universität zur anderen und in der Tat waren sogar ganze Universitäten nicht selten vom Umzug betroffen. Dies geschah vor allem aufgrund der Kriege, aber auch unter dem Zwang der religiösen und politischen Verhältnisse. Auf die akademische Wanderung wurde in den Disputationen und Reden an vielen Universitäten eingegangen und es bildete sich ein eigenes Genre, die apodemische Literatur heraus, worin das Reisen sowie die damit verbundenen Gefahren und Vorteile behandelt wurden. Betrachtet man den Umzug der Universität Tartu nach Pärnu, so fällt auf, dass dies ebenfalls mithilfe der Begriffe des oben erwähnten Genres behandelt wurde. Professor für Rhetorik Michael Dau widmete dem fraglichen Umzug seine akademische Abschiedsrede zum Thema „Über die Migration von Wissen“ (*De migratione literarum*), die (bekanntlich) leider nicht überliefert ist. Im Rahmen der akademischen Eröffnungsfeier wurde in Pärnu auch eine Disputation zum Thema „Ein weiser Reisender, kurz skizziert“ (*Prudens peregrinator, breviter delineatus*) abgehalten.

In den Reden anlässlich des Umzuges der Akademie kommt anschaulich zum Ausdruck, dass die Verlegung der Universität Tartu nach Pärnu nicht erst am Ende des 17. Jahrhunderts zum ersten Mal auf die Tagesordnung gesetzt wurde, sondern darüber war bereits fast seit der Gründung der Universität diskutiert worden. In allen Texten fällt auch der Umstand auf, dass sich der in den Jahren 1656–1658 erfolgte Russisch-Schwedische Krieg auf die Universität in Tartu verheerend auswirkte. Die Professoren und Studenten flüchteten nach der Eroberung von Tartu durch die russischen Truppen im Jahre 1656 nach Tallinn, wo die Tätigkeit der Akademie jedoch nicht erfolgreich fortgesetzt werden konnte, sodass sie nach einigen Jahren völlig zum Erliegen kam. Die Stadt Tartu befand sich nach dem Krieg in einem sehr erbärmlichen Zustand, das Akademiegebäude war vernichtet worden, die Häuser waren verfallen. Es wurde überhaupt infrage gestellt, ob die Wiedereröffnung der Universität in Tartu sinnvoll sei, wobei bereits dann die Kandidatur von Pärnu sehr ernsthaft erwogen wurde. Schließlich wurde die Akademie im Jahre 1690 dennoch in Tartu wiedereröffnet, dies zum größten Teil deshalb, dass sich die Universität früher dort befunden hatte. Dennoch wurde schon bald darauf die Frage aufgeworfen, ob es jedoch nicht vernünftiger wäre, die Universität nach Pärnu zu verlegen, das über eine bessere Verbindung nach Schweden verfügte und auch von der Grenze zu Russland weiter entfernt gelegen war. Eben das letztgenannte Argument war ausschlaggebend, dass sich die Universität an den König wandte und erklärte, dass nicht wenige Menschen wegen der ungünstigen Lage der Universität gar nicht bereit sind, sich zum Studium in Tartu einzufinden, weswegen die Tätigkeit der Universität nicht an Momentum zu gewinnen vermöge.

Mit der Verwirklichung dieses Plans konnte jedoch nicht begonnen werden und erst in der Regierungszeit des nächsten Königs Karls XII. konnte die fragliche Idee unter der Leitung des Akademiekanzlers Erik Dahlberg in die Wirklichkeit umgesetzt werden. In Pärnu konnte die Universität aber nur bis zum Jahr 1710 tätig sein – aufgrund des ausgebrochenen Nordischen Krieges war die Situation der Universität in Pärnu noch schlimmer als in Tartu. Es verdient jedoch Beachtung, dass die Universität ungeachtet des Krieges und einer wirtschaftlichen Notlage ihre Tätigkeit dennoch fortzusetzen vermochte, wobei die Professoren vergütet werden konnten, an der Universität Disputationen verteidigt und Reden gehalten, die Studenten promoviert und akademische Debatten geführt wurden.

Tartu, August-September 2019

Meelis Friedenthal
Wissenschaftlicher Mitarbeiter
der Universitätsbibliothek Tartu

320 YEARS FROM THE TEMPORARY RELOCATION OF THE UNIVERSITY OF TARTU TO PÄRNU (1699–1710)

The University of Tartu moved to Pärnu in August of 1699 and the opening festive assembly of the Academia Gustavo-Carolina in its new home was held on 28 August. This move did not take place by chance and one can read about the circumstances surrounding the move in the transcripts of the university senate as well as in a publication that was specially dedicated to the inauguration assembly in Pärnu.

Academic moving was a common phenomenon at that time. Scholars often travelled from one university to another and indeed, it was not uncommon for entire academies to move. This was primarily due to wars, but also to religious and political situations. Disputations and speeches were dedicated to academic migration in many universities and a separate genre developed, apademic literature, which concentrated on travelling, its dangers and benefits. When considering the moving of the University of Tartu to Pärnu, it stands out that this move was also treated using the concepts of this genre. Professor of rhetoric Michael Dau dedicated his academic farewell speech ‘On the Migration of Knowledge’ (*De migratione literarum*), which unfortunately (as far as is known) has not survived, to the moving of the university, and the disputation ‘The Prudent Traveller, Briefly Delineated’ (*Prudens peregrinator, breviter delineatus*) was also held in Pärnu within the framework of the opening academic festivities.

It clearly emerges from speeches dedicated to moving the academy that the idea of relocating the University of Tartu to Pärnu did not first arise at the end of the 17th century, rather it had already been discussed almost since the founding of the university. The fact that the Russian-Swedish War of 1656–1658 had a devastating effect on the university in Tartu also stands out in all of these texts. Professors and students fled to Tallinn after Tartu was captured by Russian forces in 1656 but the academy did not particularly succeed in continuing to function there and after a few years, the academy had ceased to operate altogether. The city of Tartu remained in very miserable condition after the war. The academy’s building had been laid waste, and the houses were in a state of disrepair. It was questionable whether there was any point at all in reopening the university in Tartu, and Pärnu’s candidacy was already under very serious discussion at that time. Ultimately, and largely for the reason that the university had been there before, the academy was finally reopened in Tartu in 1690. Even so, the question of whether or not it would still be a better idea to move the university to Pärnu already started being discussed shortly thereafter since Pärnu’s connection to Sweden was better and it was located farther from the Russian border. The latter argument in particular was of such importance that the university turned to the king and presented an explanation that thanks to its disadvantageous location, some people did not wish to even come to Tartu at all and for this reason, the university’s activity was withering.

This plan nevertheless did not reach the implementation stage and it was not until the reign of the next king, Charles XII, that this idea was put into action under the direction of the academy’s chancellor Erik Dahlberg. Yet the university could only operate in Pärnu until 1710 – the university’s situation in Pärnu was even worse than it had been in Tartu due to the Great Northern War that had in the meantime broken out. It is

nevertheless noteworthy that regardless of the war and economic hardship, the university still continued to operate, lecturers were paid their wages, disputations were defended at the university, speeches were held and students took their degrees.

Tartu, August-September 2019

Meelis Friedenthal
Senior Research Fellow at
University of Tartu Library

**PÄIKESEKELL JA TARTU ÜLIKOOL PÄRNUS/
SONNENUHR UND UNIVERSITÄT TARTU IN PÄRNU/
SUNDIAL AND UNIVERSITY OF TARTU IN PÄRNU**

Pärnusse ümberasustatud (august 1699) Tartu Ülikooli hoone ette päikesekella asetamise mõtte esiautor oli tollase ülikooli kantsler ja Liivimaa kindralkuberner *Erik Dahlbergh*. Pelgalt mõtteks ja sooviks jäi päikesekella loomine paraku seekord just alanud Põhjasõja tõttu, mil kohalikul Pärnu linnavalitsusel polnud kella jaoks raha.

Idee taasalgatas Tartu Ülikooli majandusteaduskonna õppejõud ja teadur (1996–2005), töötades samaaegselt ka TÜ Pärnu kolledži õppejõuna (külalisena 1999–2001; korralisena alates 2002), majanduskandidaat-filosoofiadoktor (PhD), Associate Professor *Matti Raudjärv*.

2019 – **15 aastat** tänase Tartu Ülikooli regionaalse Pärnu kolledži ees oleva **päikesekella** avamisest Pärnus, Ringi tänav 35 (9. september 2004), autoriks skulptor *Hannes Starkopf*.

„Päikesekella“ loomiseks annetasiid nüüd (aastal 2004) raha 23 eraisikut ja 13 firmat-organisatsiooni, seda nii Eestist kui välismaalt. Skulptuur, selle paigaldamine ja sündmuse avalik tähistamine maksid kokku 83 000 Eesti krooni (ca 5300 €). See kõik oli annetatud, mitte ülikooli eelarve raha. Annetajate nimed on talletatud skulptuuri kõrval olevale kivile kinnitatud metallplaadile.

Siinjuures veelkord kella idee taasalgatajalt siirad tänud skulptorile, kõigile toetajatele, abistajatele ja avamisel kohalolijatele-külalistele.

* * *

Als Urheber des Gedankens zur Aufstellung einer Sonnenuhr vor dem Gebäude der Universität Tartu, die nach Pärnu umgesiedelt war (1699), gilt *Erik Dahlbergh*, der Kanzler der damaligen Universität und Generalgouverneur von Livland.

Die Schaffung einer Sonnenuhr blieb damals bloß ein Gedanke und Wunsch wegen des gerade begonnenen Nordischen Krieges, da die lokale Stadtverwaltung von Pärnu kein Geld für die Uhr hatte.

15 Jahre seit Eröffnung **der Sonnenuhr** vor dem Pärnuer College der Universität Tartu, Standort: Ringi tänav 35, Pärnu (9. september 2004), Autor: Bildhauer *Hannes Starkopf*.

Die Idee wurde wieder aufgegriffen von der Lehrkraft und Forscher der Wirtschaftsfakultät an der Universität Tartu (1996–2005), Kandidat der Wirtschaftswissenschaften (Philosophiedoktor, PhD), Associate Professor *Matti Raudjärv*.

Für die Schaffung der „Sonnenuhr“ haben nun (im Jahre 2004) 23 Privatpersonen sowie 13 Firmen und Organisationen Geld gestiftet, sowohl aus Estland wie aus dem Ausland. Die Skulptur, deren Anbringung und kleine Feier zu diesem Ereignis haben insgesamt 83 000 Estnische Kronen (ca. 5300 €) gekostet.

Die Namen der Stifter sind auf einer Metallplatte verzeichnet, die auf dem Stein neben der Skulptur befestigt wurde.

An dieser Stelle möchten wir seitens derer, die die Uhrenidee wieder ins Leben riefen, einen aufrichtigen Dank an Bildhauer, an alle Unterstützer und Helfer aussprechen.

* * *

The original idea of installing a sundial in front of the building of the University of Tartu relocated to Pärnu (in 1699) came from *Erik Dahlbergh*, the then University Chancellor and Governor-General of Livonia.

Unfortunately, the creation of a sundial remained a mere idea and wish then because of the Great Northern War which had just started and left no funds for the local Pärnu City Government to install a sundial.

15 years from the opening of **the sundial** by Sculptor *Hannes Starkopf* in front of the Pärnu College of the University of Tartu at 35 Ringi Street (9 September 2004).

The idea was reinitiated by *Matti Raudjärv*, member of the academic staff and researcher of the Faculty of Economics of the University of Tartu (1996–2005), Candidate of Economics (PhD), Associate Professor.

Now (in 2004) 23 individuals and 13 companies/organisations both from Estonia and from abroad made donations for the creation of the sundial. The cost of the sculpture was 83,000 Estonian kroons (about € 5,300).

Names of the donors are listed on the metal plate fixed on a stone next to the sculpture.

The reinitiator of the idea expresses here again his sincere thanks to the sculptor and everybody who provided support and assistance.

Ajakirja toimkond
Redaktionsteam
Editorial Team of the journal